Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVII. Ч. 169. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 2-го СЕРПНЯ 1980 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, AUGUST 2, 1980 No. 169. VOL. LXXXVII.

УРЯД ЗСА ЗАПОВІДАЄ ГОСТРИЙ ВИКЛИК МОСКВІ

М. СМОРОДСЬКИЙ НАЙМЕНОВАНИЙ НА ЧЛЕНА ДЕЛЕҐАЦІЇ ДО МАДРИДУ

Вашінгтон. — /В. Д./. — Понад 300 представників різних американських етнічних груп, зацікавлених Гельсінкським договором та його виконання в СССР і в сателітних державах, взяли участь у цілоденній конференції, що відбулася тут, у вівторок, 29-го липня, в Державному департаменті та Білому Домі.

Офіційно конференцію скликано для відзначення 5-ої річниці підписання Гельсінкських угод в серпні 1975 року.

В конференції в Державному департаменті промовцями були Державний секретар Едмунд Маскі, колишній амбасадор ЗСА до ОН і голова американської делеґації на конференції в Белґраді в 1977 році Артур Ґолдберґ, голова американської делеґації до Мадриду Ґріффін Белл, колишня амбасадорка до Фінляндії і тепер дорадниця Державного департаменту Розан Ріджвей, та експерти Гельсінкських угод — Воррен Ціммерман і Спенсер Олівер. Модератором конференції був Макс Кемпелмен, співпредсідник американської делеґації до Мадриду.

Державний секретар Маскі заявив, що поліційний режим у СССР і совєтська інвазія Афганістану порушують основи Гельсінкського договору. СССР не може сподіватися, щоб Захід ігнорував все те, що діється всередині СССР та дії назовні. Москва може уникнути критики в Мадриді, коли вона перестане переслідувати своїх власних громадян і коли забере війська з Афганістану, які порушили право на самовизначення Афганістану. Е. Маскі запевнив присутніх, що американська делеґація буде настоювати на повному виконанні прав людини у всіх країнах Европи, які підписали Гельсінкські угоди.

Амбасадор Ґолдберґ сказав, що Америка має повне право жадати від СССР повного виконання Гельсінкських постанов та відповіді за совєтське порушення „духу і букви" Гельсінкських домовлень.

Суддя Белл говорив про свою недавню подорож по країнах Західньої Европи, де він відбув ряд конференцій з урядовими чинниками у справі співпраці з Америкою на конференції в Мадриді. Він ствердив, що всі европейські уряди, за вийнятком комуністичних сателітів, погодилися відносно спільної тактики на конференції. Він теж сказав, що американська делеґація буде відбувати спеціяльні „кокуси", цебто конференції-наради, з представниками американських етнічних груп та організацій, які можуть бути в Мадриді.

Амбасадор Ріджвей твердила, що хоч Мадридська конференція в першу чергу трактуватиме виконання чи порушування прав людини в СССР і комуністичних країнах, Мадридська конференція матиме також інші важливі аспекти, а саме економічні і технологічні проблеми, як теж проблеми довкілля й загальної безпеки, культурні обміни й еміґрацію, головно злуку родин.

Під час періоду запитів і відповідей двадцять три учасники конференції ставили питання відносно різних аспектів Мадридської конференції, на які окремі доповідачі та їх асистенти, В. Ціммерман і Спенсер Олівер, давали відповіді.

При кінці конференції в Державному департаменті суддя Белл заявив, що Білий Дім іменував трицять т. зв. „публічних членів" до американської делеґації до Мадриду. Між ними є один український дорадник, адв. Мирослав Смородський з Ратерфорду, Н. Дж.

Сесія в Білому Домі

Друга конференція відбулася о годині 2-ій по полудні в Білому Домі. Її відкрив д-р Стівен Аєлло, спеціяльний асистент президента Картера для етнічних справ, який теж представив д-ра Збіґнєва Бжезінського, голову Крайової Ради Безпеки та дорадника Президента у справах безпеки.

Д-р Бжезінські сказав, що в останньому десятиріччі світ перейшов великі зміни, коли велика частина народів світу шляхом емансипації осягнула свої незалежні держави. Америка зі своєю традицією персональної свободи людини була головним промотором у цьому русі. Одначе, ще велика частина народів світу не має ні національної ні особистої свободи, бо вони живуть у тоталітарних країнах.

(Закінчення на ст. 3-ій)

МОСКВИЧІ ЗУСТРІЧАЮТЬ ЛАЙКАМИ ПЕРЕМОГИ ГОСТЕЙ

Москва. — В анналах спорту, а особливо в анналах Олімпійських ігрищ, цьогорічні ігрища в СССР заслуговують на особливе місце. Як і було до передбачення, росіяни в ролі суддів, а під їхнім впливом і судді із сателітних країн, намагаються в живі очі впливати на точкування вислідів змагань. Але не було до передбачення, що загальна публіка, зложена здебільшого з москвичів виявиться аж такою шовіністичною.

Вся організаційно-пропагандивна робота Совєтського олімпійського комітету йшла під кутом „переваги комуністичної системи над усіми іншими", „великих перемог радянського ладу" і подібними політичними гаслами. Коли ж після нападу на Афганістан прийшов бойкот деяких країн Олімпійських ігрищ, залунали звідти зовсім протилежні оклики: геть політику зі спорту. А в практиці воно виглядає так: при помочі спорту можна робити політику Москві, але кожному іншому заборонено.

Всі спортові репортери, як і спортова публіка були свідомі, що росіяни здобудуть найбільше число золотих медалів на цій Олімпіяді. Але як вони до того беруться, то щойно в часі змагань можна добре побачити. Виступи своїх змагунів москвичі вітають оплесками й підбадьоруванням, а свистами і криком стараються застрашити чужих. Так було з польським змагуном Владиславом Козакевічем, чоловим кандидатом на золоту медалю у скоку з тичкою. До чолових змагунів тієї конкуренції належав також росіянин Константин Волков.

Як тільки почався бій за перше місце настроєна на перемогу московська публіка почала голосним криком перешкоджати чужим змагунам у скоках. Хвилинами не можна було нічого чути поза свистами й криками. Витворилася суматоха, в якій наступали щораз частіше припізнення у виступах змагунів, що довело до скорочування їхнього вичікувального часу, а тим самим не давало їм змоги як слід приготовитися, ані сконцентруватися. Порядкова служба намагалася закликами через гучномовці навести лад, але це не помогло. Коли поляк Козакевіч почав виявляти з кожним скоком домінуючу серед змагунів форму, з-посеред московських глядачів посипалися на нього вигуки й лайки. Обурений таким ганебним поступуванням, Козакевіч став лицем до тієї публіки і висловив їм свою погорду не дуже делікатним жестом руки. А тоді ще з більшим запалом приступив до останніх скоків. Присутні на стадіоні чужинці, а в першу чергу поляки, підбадьорили його. Він переміг, встановивши новий світовий рекорд скоку з тичкою 18 футів і 11 1/2 інча. Після закінчення конкуренції і перед врученням нагород він огірчено висловився: „Ця публіка скандальна. Ми всі хочемо виграти, але не за таку ціну".

Після очевидних пофальшувань в різних легкоатлетичних конкуренціях, як мет диском, ратищем, трискок тощо, Рада Міжнародної аматорської атлетичної федерації рішила проти волі керівників совєтського спорту і адміністраторів Олімпіяди до кожних змагань приставляти своїх членів для нагляду й контролі. Множаться докази фальшувань, наприклад, фінляндський спортовий орган „Гельсінкінг Саномарт" опублікував світлину метів ратищем, яка доказує, як одному змагунові скоротили мет на біля 30 сантиметрів, щоб уможливити росіянинові здобути перше місце.

Глядачі на цьогорічних олімпійських змаганнях одноголосно заявляють: „Такої Олімпіяди ще ніколи не було".

Афера Біллі Картера значно ускладнюється

Вашінгтон. — Майже напередодні конвенції Демократичної партії, яка обиратиме кандидата на цьогорічні президентські вибори та декілька місяців перед самими виборами, на тлі чималих пересунень у світовій політиці, в обличчі господарської рецесії в ЗСА та в інших країнах, справа Біллі Картера затемнює це все, стаючи найважнішим питанням дня.

Державний департамент був змушений у цій справі опублікувати деякі дипломатичні телеграми, президент Картер щодня мусить займати становище до різних аспектів, що свіжо виникають, а преса присвячує цій справі щораз більше місця.

Контакти Б. Картера з представниками лівійської амбасади, чи як це тепер називається „лівійським народним бюром" та з різними висланниками і співробітниками лівійського лідера Каддафі не були таємницею. Не робив з того таємниці Біллі, який любив в товаристві своїх сільських колеґ та при пляшці пива розказувати різні деталі та похвалитися своєю важністю. Одначе коли стало відомим, що Біллі отримав від лівійського уряду 220,000 долярів чи в характері позички, чи просто як заплату за свої услуги для того уряду, а до цього вийшло на верх, що державні чинники на чолі з головним дорадником Президента у справах державної безпеки Збіґнєвом Бжезінським зустрічалися в тих справах з Біллі і навіть сам Президент мав з ним розмови — справа набрала сенсаційного характеру та стала проблемою, що може рішально заважити на цілому ряді важливих політичних справ.

Президент Картер і його уряд змушені пояснювати й оборонятися, чого висловом є щоденні заяви Президента, публікація телеграм, які Президент дав був прочитати, або переповів їх зміст братові перед його зустрічами з лівійськими емісарами.

Заповіджений письмовий звіт Президента до Сенатської групи, яка розглядатиме цю справу, повинен внести багато світла.

З огляду на важливість справи і її пов'язання з актуальними питаннями американської політичної дійсности, Сенатська підкомісія вже слідуючого тижня відбуде перші переслухання в цій справі. Цього домагається президент Картер, як і Демократична партія.

КПЛ СКВУ ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО МАДРИДСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Торонто, Онт. — Під час XIУ Пленарної Сесії Секретаріяту Світового Конгресу Вільних Українців в Торонто 27-го і 28-го червня відбувалася також Сесія Комісії Прав Людини СКВУ, в якій взяли участь приблизно 40 осіб, зайнятих обороною прав людини в різних комітетах з різних місцевостей ЗСА і Канади, на чолі з головою КПЛ, сенатором Павлом Юзиком. Після успішної праці Сесії у всіх вітальних ділянках оборони прав людини і оборони прав народу, Сесія ухвалила резолюції, які в свою чергу схвалив Секретаріят СКВУ. Подаємо тут повний їх текст:

- Виступи українців на Мадридській конференції для перевірки застосування Гельсінкських угод координуватиме Комісія Прав Людини СКВУ в співпраці з Закордонним Представництвом Української Гельсінкської Групи.
- Всі комітети прав людини, які висилають представників на Мадридську конференцію, змагатимуть до єдности дії. Комітети покличуть „оперативну групу", яка розподілить обов'язки у зв'язку з підготовкою до конференції.
- До четверга, 31-го липня ц. р., всі комітети повинні надіслати до бюра Комісії Прав Людини всі матеріяли, які підготовляються до конференції. Бюро КПЛ розішле їх до всіх зацікавлених груп для узгіднення розбіжностей.
- До кінця серпня ц. р. КПЛ виготовить інформаційні матеріяли для світової преси та розішле їх до пресових агенцій у Мадриді.
- Комісія Прав Людини рекомендує, щоб якнайбільша кількість українських релігійних, громадських і політичних організацій звернулася до урядів своїх країн з меморандумами, написаними в рамках Прикінцевого Акту Гельсінкської конференції. Слід узглядити принцип ч. УІІ Прикінцевого Акту (Пошанування прав людини і підставових свобід, включаючи сюди свободу думки, сумління, релігії та вірування) і принцип ч. УІІІ (Рівні права та самовизначення народів). У зв'язку з принципом ч. УІІІ слід звернути увагу на колоніяльний стан в Україні й на окупаційну владу т. зв. Української СССР та ставити вимогу про порушення цієї справи на конференції.

Також слід домагатися звільнення всіх релігійних і політичних в'язнів, зокрема всіх членів Української Гельсінкської Групи, та усунення всіх законів поодиноких країн, які суперечать міжнародним договорам про права людини.

- Комісія Прав Людини звертається до проводів Українських Церков з пропозицією зорганізувати в Мадриді Екуменічні Дні чи релігійні маніфестації у зв'язку з початком конференції з якнайширшою участю неукраїнських церковних чинників.
- Комісія Прав Людини поробить заходи, щоб зорганізувати в Мадриді підготовчий комітет, який подбає про технічну підготовку до української участи в конференції й нав'яже відповідні контакти з урядовими чинниками та пресою. Слід концентрувати зусилля на початок конференції (тиждень 10-го листопада 1980 р.), коли зацікавлення світових засобів інформації буде найбільшим.

Ісламські країни приготовляють конференцію у справі Єрусалиму

Рабат, Марокко. — У відповідь на закон про влучення Єрусалиму в склад Ізраїля, що його схвалив ізраїльський парлямент, ісламські країни розпочали протизаходи. Король Марокко Гассан, який є предсідником Комітету в справах Єрусалиму при Арабській лізі, розпочав підготову конференції в справі Єрусалиму, яка мала б відбутися в столиці Марокко, Рабаті. Інші арабські країни заповіли різні заходи зі свого боку.

Протиізраїльська ухвала недавньої шостиденної надзвичайної сесії Генеральної асамблеї ОН створила пригожу ситуацію для ізраїльської відповіді. Тією відповіддю було схвалення закону ізраїльським парляментом, три основні параграфи якого ствердjують: „1/ Увесь об'єднаний Єрусалим стає столицею Ізраїля. 2/ Єрусалим є осідком президента держави, парляменту, уряду і Найвищого суду. 3/ Святі місця захищатимуть перед збезчещенням і будь-якою образою і перед усім, що могло б обмежувати свободу доступу всіх віровизнань до святих для них місць".

Крім наміченої конференції у Рабаті поодинокі ісламські країни заповіли протизаходи зі свого боку. І так, наприклад, уряд Саудійської Арабії заявив, що інкорпорація Єрусалиму в Ізраїл „є ізраїльською агресією проти ісляму взагалі" та попередив, що застосує рішучі заходи „проти тих усіх держав, які визнають Єрусалим столицею Ізраїля".

Король Гассан, у зв'язку з проблемою Єрусалиму, розпочав заходи для притягнення Єгипту назад до загальноарабського бльоку. Він зобов'язався добитися повороту Єгипту до стану повноцінного члена в арабському світі, якщо президент Єгипту Анвар ель-Садат прилучиться до ісламських заходів в справі Єрусалиму.

С. Караванський пропонує гострі міри проти СССР

Ст. Пол, Мінн. — Газета „Вандерер," відомий американський католицький тижневик, у числі з 24-го липня цього року помістив довшу новинку від свого власного кореспондента про виступ Святослава Караванського на відкритті Тижня Поневолених Націй в Лос Анджелесі, Каліф. в дні 11-го липня ц. р.

Караванський сказав: „ЗСА повинні загрозити, що вони захоплять Кубу, якщо совєти не заберуться з Афганістану. Ультиматум є одинокою ефективною дією проти совєтської експансивности... Американські провідники повинні зрозуміти, що ментальність Кремля є злочинною ментальністю. Комуністів треба трактувати як злочинців. Американці повинні вибирати таких провідників, які мають досвід в трактуванні злочинців.

„Найбільш огидні злочини поповняються проти людськости, проти права на незалежність та людських і громадських прав. Загіпнотизований пропаґандою, ширеною червоними агресорами — вовками в овечій шкурі, світ не реагує. Люди відмовляються вірити у правду. Їм значно вигідніше прийняти за факт казки, поширювані комуністичною пропаґандою. Бо, якщо вони повірять жертвам, вони повинні обурюватися й помагати їм. Отже, це є краще не вірити і заснути з думкою, що комуністи є добрими і порядними, так як вони самі себе представляють... Це небажання реагувати /на зло/, це наголошування зисків за рахунок інших людей, цей егоїзм Заходу — я скажу — є коренем світової трагедії. Чехи і словаки швидко усвідомили собі, що означає приятелювання з червоною Москвою, але тоді вже було запізно для них змінити стан поневолення і окупації їхньої країни.

„Незалежність України була знищена в такий самий спосіб, як Афганістан тепер тратить свою незалежність. Трагедія України, Афганістану і інших поневолених народів є трагедією цілого світу," — так кінчає цитуванням слів Караванського свою вістку кореспондент газети Кевін Дж. Лонг.

В Америці

ПРЕЗИДЕНТ КАРТЕР ВРУЧИВ золоті конґресові медалі членам Олімпійської дружини на урочистій церемонії в Білому Домі в середу, 30-го липня, де було присутн х майже півтисячі найкращих американських спортовців, які не поїхали на Олімпійські ігрища до Москви з уваги на бойкот. Всіх разом 450 спортовців дістали нагороду — золоті медалі на сходах Капітолю у Вашінґтоні. Пізніше для учасників цього високого американського вирізнення-нагороди була програма-концерт у Центрі ім. Кеннеді. Серед спортовців переважав позитивний настрій щодо цього свята й зустрічі з Президентом ЗСА. Опитувані репортерами пізніше, дехто сказав, що він був проти бойкоту Олімпіяди, але більшість висловлювалася схвально про цю імпрезу нагород спортовців золотими медалями.

ФІНАНСОВАНА УРЯДОМ ГРУПА особливого призначення у Вашінґтоні для вивчення культурної й мовної дискримінації школярів з неповним знанням англійської мови в американських публічних школах на стандартних іспитах розумового розвитку рекомендувала Урядові в середу 30-го липня, щоб такі тести припинити, бо вони несправедливі: дуже часто низькі висліди таких іспитів були спричинені у цих дітей виключно незнанням або слабим знання мови англійської, а не умовим недорозвиненням, і таких неангломовних дітей призначували до спеціяльних кляс для умовоупосліджених у школах, хоча це були нормального розвитку діти і все, що їм не вистачало — це було знання мови, як такої.

ЧОРНІ МЕШКАНЦІ МІСТА ОРЛАНДО у Фльориді, поруч якого розміщений казковий Світ Волт Діснея, другу ніч билися з поліцією, яка намагалася встановити лад і порядок, порушені арештом чорної жінки в барі, де її звинуватили в крадіжці грошей (600 дол.) у білого чоловіка вночі з 29-го на 30 липня. У четвер, 31-го липня, спокій в місті начебто був знову встановлений. Це вже третє місто на Фльориді, де в останніх двох-трьох тижнях були заворушення серед дільниць з чорними мешканцями. Перше постраждало місто Маямі, де 18 осіб втратили життя і де заворушення відбулися двічі; другим було місто Тампа.

ЗНОВУ ВІДНОВЛЕНО намагання в Конґресі ЗСА повернути школам молитву, яку визнав неконституційною Верховний Суд 17 років тому на вимогу Вілліяма Моррі, що, як підліток, вніс скаргу проти молитви в публічних школах під впливом зокрема своєї матері, відомої атеїстки Меделин Моррі О'Гейр. Тепер він вже віруючий християнин і каже, що кається за свій необдуманий крок і велику помилку. Інші, що добиваються повернути молитву для американських дітей — є євангелист з телевізійних програм пастор Джеймс Робінсон, який у Конґресі в середу, 30-го липня, сказав, що „країну покарає Всевишній", якщо законодавці не відновлять права молитися школярам у цій країні.

У світі

СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ розпочав величезну пропаґандивну кампанію у зв'язку з висланням в'єтнамського астронавта в совєтському космічному кораблі. Для більшого пропаґандивного ефекту корабель вистрілили під час олімпійських змагань і зразу розреклямовано цей факт якнайширше. На змагунів, ані на олімпійську публіку це не зробило більшого враження, бо висилання космічних кораблів стало тепер уже рутиною, а крім цього пропаґандивні мотиви саме тепер були занадто очевидні. Дотепер росіяни включали були астронавтів з Польщі, Болгарії, Мадярщини і Східньої Німеччини. Командним старшиною корабля був завжди росіянин. Не-росіянин ніколи навіть не був тренований для виконування цих завдань..

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ЗСА подав до відома, що промосковський уряд Етіопії прогнав американського амбасадора Фредеріка Л. Чейпіна. Свого амбасадора з Вашінґтону Етіопія відкликала вже перед декількома роками після того, як вона ввійшла в склад совєтського бльоку й почала діставати мілітарну допомогу від нього. Останнім часом у зв'язку з посиленням американської акції в світі в обороні людських прав і публікацією матеріялів про надужиття і жорстокість урядових чинників Етіопії відносини між ЗСА і тією країною значно загострилося. Є ще й інша причина дальшого загострення, а нею є акції, які переводить промосковський уряд в Аддіс Абебі проти населення Еритреї та сомалійців, які замешкують східню частину країни.

ВСІ ЗАСОБИ СОВЄТСЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ роблять посилений наголос на відкликання около 20,000 совєтських вояків і біля тисячу танків із Східньої Німеччини. Відтягненням тих військ Москва хоче виявити свої нібито миролюбні наміри та переконати західньоевропейські держави, а зокрема Західню Німеччину в недоцільності приміщення американських ракет на її території. З американського боку звертають увагу, що, не зважаючи на виведення 20,000 совєтських вояків із Східньої Німеччини, Совєтський Союз і надалі затримав велику мілітарну перевагу в Середній Европі. Совєтський Союз має коло 150,000 вояків більше в тому обширі, як країни НАТО, а крім цього його перевага у важкій зброї ще більша.

ФРАНЦУЗЬКИЙ КАБІНЕТ МІНІСТРІВ до прероґатив якого належить визначити день виборів Президента, призначив на вибори 10-го травня слідуючого року. Згідно зі законом засіданням кабінету проводив президент Валери Жіскар д'Естен. Після розламу спільного лівого фронту, в якому були французькі комуністи й соціялісти, крім інших кандидатів, обидві ці партії виставлять своїх окремих кандидатів. Французький Президент обираний на сім років, може бути вибраний повновно і має він, згідно з теперішньою конституцією, великі компетенції. Якщо при перших виборах ніодин кандидат не отримає більшости відданих голосів, повторяється вибори між двома кандидатами, які отримали найбільше голосів. В попередніх виборах була велика небезпека, що виграє ставленик лівого бльоку Міттеран, але в останніх днях перед виборами комуністи зірвали договір і почали атаку на нього і на соціялістів узагалі.

ХОЧ ОБЕРЕЖНО, АЛЕ КРОК ЗА КРОКОМ ТАЙВАН збільшує свої зв'язки з КНР. Важливу ролю в тому грає торгівля. Торгівля між тими двома частинами Китаю останнім часом почала зростати дуже швидко і уряд Тайвану, який раніше забороняв її, тепер не робить перешкод. Донедавна ця торгівля відбувалася тільки посередньо через Гонґ Конґ. Тепер створились фірми й морські транспортові компанії, які займаються безпосередньо торгівлею й транспортом між портами КНР і Тайвану, що значно облегшує процедуру й причиниться до зросту.

СТАТИСТИЧНІ ЗВЕДЕННЯ за місяць червень виказали значну підвишку головних господарських показників. Загальне цифрове зведення піднеслося на 2.5 відсотка, що є першим цього роду осягом протягом цілого останнього року. Зросла цифра замовлень на харчові продукти, так само піднеслися замовлення на фабричне обладнання та машини. Видано значно більше число дозволів на започаткування мешкальних новобудов. Знизилося число звільнень робітників в промислі.

ПРИГАДКА

Пригадуємо всім ВШ Передплатникам „Свободи", що з днем 1-го червня ц. р. одержують англомовний „Український Тижневик" тільки ті передплатники щоденника, які вислали замовлення і належну передплату „Українського Тижневика". Для вигоди тих передплатників, які бажають одержувати „Український Тижневик", але ще не вислали такого замовлення і передплати, поміщуємо в цьому числі відповідний формуляр, що його можна вирізати і переслати виповненого разом з чеком передплати до Адміністрації „Свободи".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper (SECD 530-420) published daily exept Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, допучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою —
За зміст оголошень Редакція не відповідає

Передплата на рік — $30.00, на півроку — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Смерть шаха і закладники

На першу вістку про смерть колишнього шаха Ірану Мохаммеда Рези Паглеві у шпиталі в Єгипті наче автоматично насунулась думка: тепер певне звільнять американських закладників. Здогад логічний: адже 4-го листопада зорганізована юрба мусулманських „студентів" силою захопила будинок американської амбасади в Теграні і ув'язнила всіх тамошніх дипломатів, як закладників, шантажуючи ними Америку, щоби в заміну за їхнє звільнення американський Уряд видав Іранові шаха, що перебував на лікуванні в нюйоркському шпиталі. Помер шах, то немає глузду продовжувати шантаж. Однак іранський уряд негайно проголосив комунікат, що смерть шаха не матиме ніякого впливу на долю закладників. Керівні американські кола також перестерігали проти передчасних сподівань у цій справі.

Проте знаходимо коментарі, що смерть шаха таки облегшить ситуацію закладників. Хоча Аятолла Хомейні, фактичний диктатор Ірану, тримається свого рішення, що доля закладників залежна від новообраного парляменту, то все ж із смертю шаха настала краща коньюнктура для відновлення дипломатичних заходів щодо звільнення закладників. Припускають, що генеральний секретар ОН Курт Вальдгайм використає відхід шаха з цього світу для відновлення своїх давніх заходів. Йдеться уже не про видачу шаха, якого не стало, а про „вину" Америки у підтримуванні шаха при владі. Насправді сім американських президентів, почавши від Гаррі Трумана, один за одним прославляли шаха Паглеві і ніхто не може заперечити історичного факту, що Центральна Розвідча Агенція допомогла шахові вернутися на престол з першої його еміграції в Італії, коли зорганізувала у 1953 році державний переворот в Ірані проти тамошнього диктаторського прем'єра Мохаммеда Моссадеха. І правдою є, що тайна агенція шаха САВАК,звела з цього світу коло 10,000 тисяч людей з опозиції при пасивній поставі ЗСА,але всі ті „злочини" Америки блíднуть,коли не стало дійсного і безпосереднього винуватця. Тепер уже може йтися тільки про зворот Іранові заморожених іранських грошей в Америці, але більшість ніби „награбованого" шахом маєтку знаходиться або в банках у Швайцарії, або на території Ірану: копальні нафти, готелі, королівські клейдони і т. д.

Отож, читаємо в деяких коментарях, коли не стало найбільш іранськими фанатиками зненавидженої особи, то мусить змінитися атмосфера і мусить наступити краща ситуація для американсько-іранських розмов. Неможлива бо річ, щоби в Ірані не було розсудливих людей, які не розуміли б, що Іран не може залишатися вічно в міжнародній ізоляції, спровокованій злочинною аферою із закладниками, і щоби не було розсудливих іранців, які не бачили би глибокої економічної кризи в Ірані ані загрози від Совєтського Союзу, що окупував сусідній Афганістан, і не знали б, що полагода всіх тих іранських турбот не може бути переведена — без Америки.

Покищо все ще по старому. Продовжується фанатична протиамериканська пропаганда всіма іранськими засобами комунікації і продовжується в'язнення американських закладників. Але, як заявлено, з Державного департаменту — „скінчилася одна ера і повинна розпочатися нова". І першим доказом, що настала нова ера в американсько-іранських стосунках мусить бути звільнення закладників.

Шах Паглеві на протязі 38 літ був на вершинах влади, придбав велетенський мультимільйоновий маєток,користувався найкращими зв'язками з володарями світу, з вини власних помилок мусів утікати зі своєї батьківщини і помер на еміграції, втративши, — як написав у своїх споминах, — 35-мільйоновий нарід; помер у неславі й самоті, ще й натерпівшись від невилікувальної недуги. Але своєю смертю він дещо надолужив кривду, яку його злочинні земляки вчинили невинним американським людям, бо тією смертю, можливо, промостив шлях до швидшого повернення їм волі.

Микола Лівицький
Президент УНРеспубліки в екзилі

СТАН УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ СПРАВИ

(5)

В 1920 році Уряд Української Народної Республіки уклав домовлення з Російським Комітетом Визволення Росії, на чолі якого стояв відомий російський революційний діяч Борис Савінков і до якого належали дуже поважні поступові російські діячі. На підставі цього домовлення комітет Б.Савінкова визнав самостійність УНРеспубліки без жадних застережень. І тоді у склад Армії УНР і під її командування була включена російська дивізія, зорганізована Б. Савінковим. Тією дивізією командував російський генерал Перемикін. Вона мала разом з українською армією пройти територію проти російських большевиків з їхнім урядом у Москві. Про цей факт вже тепер мало хто пам'ятає. Але в 1920 році домовлення з Б. Савінковим уважалося за велике досягнення тодішнього Уряду УНРеспубліки. З жадними іншими російськими антибольшевицькими групами (Денікін, Врангель тощо) ніяких домовлень не було, бо вони боролися проти большевиків за відновлення „единої і неделимої" Росії.

Яких 15 років тому на еміграції, головно в ЗСА і Канаді, постала була група російських діячів, що її очолював Петров-Скиталець. Ця група проголосила, що вона вже без застережень визнає самостійність України й інших країн неросійських народів. Кола Державного Центру УНРеспубліки в екзилі вважали, що з цією групою в певних обставинах і в певному часі можна співпрацювати. Але Петров-Скиталець ненадійно помер на 60 році життя в 1965 році, після чого ця група швидко розпалася. Можна було б тут ще згадати про російського публіциста Алексинського, але цей останній виступав, як одиниця, і не потрапив створити ніякої політичної російської групи. Сьогодні маємо групу росіян, що створили осередок „Росія без колоній" на чолі з П. Болдирьовим. Чи є ще більше таких росіян? Групи „Континенту", а тим більше тих, що гуртуються біля „Нового Русского Слова", до таких росіян зарахувати не можна, бо їхнє ставлення до самостійної України або негативне, або дуже невиразне.

Якщо хтось, — можливо для того,щоб зробити більш сприйнятним свій погляд про потребу співпраці з росіянами, — твердить, що в Україні у тридцятих роках не було штучного і спеціяльно зорганізованого московською окупаційною владою голоду; або, що в Україні немає тепер русифікації; або, що маємо тепер до діла не з російським імперіялізмом — в його нинішньому совєтському вигляді, — то це ми мусимо рішуче відкинути, як річ, яка перевертає догори ногами всю нашу доцьогочасну національну-державницьку визвольну концепцію і яка шкодить нашим визвольним зусиллям у напрямку повалення імперії на майбутнє. Аргумент, що в теперішній московській верхівці у Кремлі бачимо також українців, грузинів, білорусів, лотишів тощо, не витримує критики, бо ці не-росіяни — це зрусифіковані вислужники Москви, як то було і за царських часів, починаючи з Розумовських за цариці Єлисавети, або Безбородька за Катерини Другої.

Які є нині українські політичні чи суспільні сили, які діють у вільному світі? Назву, починаючи з чинника найбільш мені близького: Державний Центр УНРеспубліки в екзилі з екзильним урядом і УНРадою. Далі українські політичні партії чи організації, з яких деякі більш чи менш об'єднані між собою, напр., ті, що входять до УНРади, або ті, що згуртовані в УДР (Український Демократичний Рух). Потім приходить СКВУ, як наша громадсько-суспільна надбудова в країнах вільного світу, в якому першу ролю відіграють наші громадські централі в різних країнах, як УККА в ЗСА і КУК в Канаді тощо. В останньому часі починає голоситися до участи в нашому загальному українському житті у вільному світі Закордонне Представництво Української Гельсінкської групи, підтримуване тими чи іншими нашими політичними угрупованнями. Окрема роля припадає також ЗП УГВР. Ніяку з цих, так би мовити, формацій не можна ані промовчати, ані обійти. Чи між ними має існувати стан якоїсь конкуренції або й ворожнечі? Думаю, що ні. Треба тільки трохи доброї волі, вирозуміння і доцільного „розподілу функцій".

Чи потрібне існування і дія Державного Центру УНРеспубліки в екзилі? Для мене особисто це питання не існує, бо я на нього, як на політичну аксіому, завжди відповідав і відповідатиму позитивним „так".

В 1967 році на шостій Сесії Української Національної Ради, я висловив думку, що в нашому історичному минулому трагедією було те, що у половині ХУІІІ століття була ліквідована наша мазепинсько-орликівська еміграція і перестав існувати наш тодішній екзильний уряд, що його очолював гетьман Пилип Орлик. Це сталося і тому, що син Пилипа Орлика, Григорій, відмовився стати після смерти батька нашим „екзильним" гетьманом, і тому, що приплив нових емігрантів з України припинився в силу тих чи інших обставин. І ці факти збіглися приблизно в часі з остаточною ліквідацією Москвою гетьманщини, наслідком чого Україна обернулася протягом кінця ХУІІІ і XIX століть при зрусифікованні нашої тодішньої шляхти-еліти в „юґозападну провінцію" Росії. Відродження почалося лише в другій половині XIX століття й остаточно набрало сили лише в XX столітті, зокрема по революції 1917 року.

Якщо б Мазепинсько-орликівська еміграція з її екзильним урядом не була зліквідована, а проіснувала, напр., хоч би до половини XIX століття, то, на мою думку, стан української визвольної справи в році 1917 був би далеко кращим, бо нам не треба було б починати державного будівництва з самого початку, так би мовити, з нічого, а національна свідомість українських народних мас не рівнялася б майже нулеві і про Україну „не забув би" західній світ, так як він не забув про Польщу і Чехо-Словаччину.

Тому ми, українці, не можемо собі дозволити на ліквідацію нинішнього екзильного уряду УНРеспубліки, як символу нашої державности, як доказу того, що ми не сприйняли чужоземної окупації і не відмовилися від відновлення нашої справжньої суверенної державности, не відмовилися від тяглости і переємства наших національно-державних прагнень від останньої української держави, яка реально на українській території існувала, репрезентованої свого часу Українською Центральною Радою, Трудовим Конґресом і Директорією УНР. Ліквідація цього екзильного уряду була б реґресією, кроком назад і означала б для українців на батьківщині, а певно і для чужинецького світу, нібито ми вже примирилися в якійсь мірі з російсько-совєтською окупацією і звели себе до стану лише опозиції до сучасного режиму в Україні і в цілому СССР.

Для підкреслення того факту, що в Україні є тепер стан чужоземної окупації, а УССР є тільки колонією Росії — для цього повинен далі існувати і діяти екзильний Уряд УНРеспубліки. Звичайно, наш екзильний уряд не має сьогодні потрібних можливостей дії, бо від України нас ділить „залізна заслона", а західній світ утримує дипломатичні зносини з СССР і не може офіційно утримувати контактів з українським екзильним урядом. (Пригадую собі, як в канадській пресі появилася відомість на початку 1958 року, що тодішній прем'єр Канади Діффенбейкер прийняв мене, як голову українського екзильного уряду, то на другий же день після цього прийшов протест совєтської амбасади в Оттаві, що , одначе, не змінило позитивного наставлення до української справи покійного Діффенбейкера).

Я не раз висловлював думку, що роля екзильного Уряду УНР стане актуальною і потрібною і для українців на батьківщині (відразу зорієнтовуючи їх дію в державницькому напрямку), і для ставлення нашої справи перед чужинцями (в безсумнівному напрямку нашої вимоги відновлення суверенної української Держави) саме в той момент, коли українська справа стане актуальною наслідком внутрішніх подій в СССР, чи в наслідок якихось зовнішніх комплікацій совєтсько-російської імперії. Але до того часу ми маємо зберегти Державний Центр УНРеспубліки, як символ нашого прагнення до віднови української Держави, при чому на цей символ мали б завжди покликатися як наші політичні середовища, так і наша загальноукраїнська надбудова у вільному світі, тобто СКВУ.

Коли одна політична група, після свого вступу до УНРади, заявила, що вона вважає Державний Центр УНРеспубліки з екзильним урядом за „зайвий, віджилий і шкідливий" і що вона буде намагатися цю установу ліквідувати, то, зрештою, це її право займати таке становище. Але нашим, — діячів ДЦентру, — правом було боронитися проти такого становища й не допустити до ліквідації ДЦентру. І якщо наслідком нашої „оборони" поза УНРадою опинилася згадана організація, а також і ті, які з нею в усьому солідаризувалися, то це ще не значить, що треба продовжувати безконечну „війну і ворожнечу.

Ми розійшлися в поглядах на засадничі справи, а тому й боронилися — може навіть вживаючи драстичних засобів, на що нас уповноважнювала надзвичайна важливість справи. І тут нічого не допоможуть заяви декого, що, мовляв, Державний Центр „поламав засади демократії" чи має тепер звужену політичну базу, на яку може спиратися. Ми вважаємо, що все було зроблено при додержанні приписів Закону і що головна річ — це не звуження політичної бази, а втримання Державного Центру з його надзвичайно важливою ролею для української визвольної справи.

Бож, зрештою, наші противники повинні зрозуміти, що Державний Центр сильний не тим, яка кількість партій і політичних організацій чи окремих осіб його підтримує. Він сильний своєю ідейною базою, тобто тим, що являє собою, повторюю, символ відновлення української самостійної і соборної Держави, і своїм переємством від урядів і парляментів реальної української Держави з років 1917/18 — Української Народної Республіки.

І, накінець, що таке більша чи менша політична база? Чому таку злість у про-

(Закінчення на стор. 3)

Віктор Приходько

Діяти, швидко діяти!

Маємо клопіт. І великий клопіт. Нашим двом національним установам гостро бракує засобів. Ці установи — Український Науковий Інститут при Гарвардському університеті і Український Вільний Університет у Мюнхені. Обидві ці установи звертаються до українського громадянства з великим і пильним проханням: для дальшої своєї праці просять допомоги, грошей. Гарвард просить бодай 500 тисяч долярів, а Український Вільний Університет мріє про мільйонову фундацію! У цих відозвах „каються" і „виправдуються" у своїх „гріхах". Український Науковий Інститут при Гарвардському університеті закінчив перше десятиліття. За цей короткий час, в наслідок широкої, наполегливої і відданої праці став відомий у цілому культурному світі як поважна українська установа. Зібрав біля себе 80 осіб визначних науковців, університетських професорів — своїх і чужих, зорганізував десятки курсів українознавства із сотнями студентів і слухачів, зорганізував велику бібліотеку, видавництво книжок, три періодичні публікації і англомовний квартальник. А незалежно від трьох катедр українознавства (історія, література, мова), заснував це й Український Науковий Інститут. Здається, трохи „розігнався", заліз у борги перед Гарвардським університетом, що щиро тому допомагав і тепер має великий клопіт, щоби з честю вийти перед шляхетною і доброзичливою американською установою.

А Український Вільний Університет „нагрішив" ще більше, бо „грішив" протягом шестидесяти років, щоби в чужих і тісних умовах вижити і не тільки вижити, але розвинутися в поважну заслужену і широковідому в культурному світі українську наукову установу. Обидві ці установи видали свої відозви, повні цифр і фактів про свою діяльність і про свої осяги.

Але не можемо і не мусимо їх тут наводити, бо хіба не читаємо щоденно в наших часописах про їхню діяльність, хіба не бачимо як наші 80-літні ректори і професори відбувають довгі і трудні подорожі, оберігаючи життя, працю і майбутність своїх установ!.

Отже, справа ясна! Не можемо і не сміємо мовчки приглядатись, що діється... Хникати і нарікати. Тільки почати діяти! Маємо сотки і сотки організацій, маємо сотки поселень, а в тих поселеннях сотки й тисячі заможних людей та бистрої молоді. І маємо спеціяльні репрезентативні громадські установи, що їх першим обов'язком є мобілізація моральної і матеріяльної усієї нашої діяспори, інформуючи її та закликаючи до жертвенности. Все мусить пробудитись і встати! Все —. від Ню Йорку, до Канади, Бразилії, Европи і далекої Австрії. Скинутись по доляру два і три. Тоді вистачить не тільки для Гарварду і Вільного Університету, але й для десятка потребуючих установ і справ! Тільки не плакатися, не зітхати, не отягатись, не відкладати. Лише діяти швидко, енергійно і негайно!..

З НАШИХ БУДНІВ

На призьбі

Оригінальним заголовком цього фейлетона було спершу „На вакаційному перелазі", але згодом вийшло в мене більш по-народному — „На призьбі". Така „призьба" успішно функціонує і під мотелем „Ксеня" в Гантері, і під гостинницею на Союзівці, і на „Верховині", одним словом — всюди, де вакаційний Божий люд засідає по обіді чи після вечері на лавочках чи на кріселках, та й гомонить, гуторить, пережовуючи на всі лади актуальні питання дня...

При чому, підписаний зробив цікаве спостереження, що так, як минулими літами розмови призьбярів крутились переважно довкола справ гострополітичного характеру, так сучасна вакаційна публіка, мається враження, пробує радше уникати дразливих чи контроверсійних питань з галузі т. зв. політики. Якщо і попаде на призьбу профан, котрий зачепить зненацька справу Мадридської правозахисної конференції, то ви помітите, як сусіди, одним за одним, немов ці куропатви спурхують з місць і пересідають на подальші кріселця!

Бувають, однак, проблеми, що ніколи не зникають з призьбяного порядку дня й однаково спонтанно сприймаються та обговорюються загалом вакаційників... Це, в першу чергу, прерізного калібру язви, хвороби, забоління і хірургічні операції, що їм тепер так часто піддається наш брат, в екзилі сущий...

Господи-Боже, мій! Слухаєш, ото, та й не наслухаєшся, як, де і кого краяли, різали, що кому відтяли, а що залишили, а скільки, скажемо, християнин натерпівся під операційним ножем, зокрема пластично та з суґестивною силою виходять такі розповіді в інтерпретації українського жіноцтва!

Помічається, на той приклад, що шановні матрони з міста Братньої Любови з великим респектом, а то й навіть сантиментом згадують знаного колись філядельфійського хірурга, покійного доктора Гарасимова!

(Закінчення на ст. 3-ій)

Омелян Пріцак

ЩО ТАКЕ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ?

(Доповідь виголошена 17-го травня 1980 року на відзначенні 30-ліття УВАН у ЗСА)

(5)

Значить, дослідник княжої доби повинен трактувати безпристрасно і на тому самому рівні, при тому з належним знанням усіх джерел українськомовних і неукраїнськомовних не тільки Руську (етнічно українську) Київську державу, але також і Тюрко-Монгольську державу Половецьку. Історик Козацької доби повинен паралельно і безпристрасно трактувати як і державу Війська Запорозького так і Кримський ханат. У такім підході — татари це не дикі зайди грабіжники — а нарівні зі Запорожцями — наші предки.

Тут можу подати, що в половині XVI ст. єдина українська княжа династія, яка (по вимертю або вимандруванні на північ Рюриковичів) були князі Ружинські--половці. Вони виводилися від половецького володаря Туґор-таркана (помер у 1096 р.), тестя київського великого князя Святополка II Ізяславича (1093-1113). Столиця Половецької держави поміщалася на міській території пізнішого Великого Харкова.

Руські князі як і половецькі мали між собою свої постійні порахунки, союзи та міжусобиці, але у 1223 році на річці Калки вони боронили свою батьківщину (властне територію!) перед монголами „Усі вони спільно, князі Рюриковичі плече-в-плече із князями Половецькими, велика частина яких уже тоді увійшла у Руський християнський культурний круг. Свідком того імена половецьких князів того часу, такі, як: Юрій Кончакович, Данило Кобякович, Ярополк Томзакович, Гліб Турієвич.

Шляхтич Микифор Поплонський складав тодішньою руською мовою панеґірики на честь Перекопського бея (високого достойника Кримського ханату і члена династії Шаґан-Ґірея у 1691 р., цілком у „барокковому" стилі панеґіриків доби гетьмана Івана Мазепи:

„Крымские врата, Перекопе давный,
Вездѣ по странамъ чѣмъ еси ты славный.
Велика твоя слава повсюду єсть нынѣ,
Ляхом, Москвѣ и Руси і всей Украинѣ...
Зная храбрость велику Шангирѣй салтана.
Козаки себѣ имѣть ради тебя пана".

Ось, що читаєм у „Літописі" Самуїла Величка (помер біля 1728 р.) про пригоди кошового отамана Івана Сірка під роком 1675. Коли Сірко, наїхавши кримську територію забрав з собою проживаюче там християнське (етнічно українське) населення, і сказав їм на границі: „Хто хочетѣ, идѣте зѣ нами на Русь, а хто не хочетѣ — вертайтеся до Криму. Якое слово Сѣрково христіяне и туми (— метиси, що вже народилися в Криму) зѣ христіянѣ вѣ Кримѣ родившіися почувши, изволили едни зѣ нихѣ, а именно три тисячи, лутше до Криму вернутися, нежели вѣ землю христіянськую простовати... а при отпуску гди (Сірко) спиталѣ ихѣ — для чогобы до Криму квапилися, отповѣдили, ижѣ тамѣ вѣ Криму имѣють уже свои осѣдлиска и господарства, и для того тамѣ лутше себѣ желають жити, нежели вѣ Русѣ ничего своего неимущи".

Тюрколог академік Аґатангел Кримський (1871-1942; сам як і наш визначний економіст Михайло Туган-Барановський, 1865-1919, — кримсько-татарського походження), що навів оцю цитату у своїх „Студіях з Криму" (1930) додає: „Принагідно зробимо увагу. Не тільки спеціялістові — антропологові, ба й першому-ліпшому туристові часом одразу буває видко величезну схожість антропологічного типа багатьох теперішніх татар-кримчаків та українців. З першого погляду иноді не можна буває й розпізнати, чи татарин-кримчак перед вами чи українець. Такі оповідання, як оце, що наведено з Самійла Величка про масове потатарення українців у Криму, вимовно пояснюють і факт антропологічної схожости".

Справа ясна, що громадяни України — мешканці Криму, харківці чи одесці — повинні мати можливість пізнати історію своєї ближчої батьківщини у системі власне історії України.

2.

Переходимо до наступного елементу — держави.

Історія не займається поодинокими людьми, а людськими спільнотами. Найвищою досі відомою в історії людською спільнотою є суверенна держава. Тому історія і є в основному історією держав та державноподібних суспільних одиниць чи інституцій, а також ідей, що ведуть до їх створення. Історія знає різного типу держави: кочові союзи (Pax), осілі імперії, міста-поліси, та патримоніяльні (наприклад, Московська держава), династичні (наприклад, держава Габсбурґів), станові (наприклад, Польсько - Литовська Речи-Посполита) й національна (французька) держави.

На українській території державне життя почалося приблизно у VII ст. перед Христом. Тоді там паралельно появилися три типи держав, які всі є невід'ємною частиною України. На північнім побережжі Чорного і Озівського морів і на Криму маємо грецькі держави-міста (поліси, наприклад, Ольвія). Одна група полісів об'єдналася біля 480 року перед Христом у патримоніяльну державу — Воспорське царство, що проіснувало під різними династіями (грецько-тракійського, ґотського та протоболгарського походження) аж до Руських часів у X ст. по Христі; тодішня староруська назва того колишнього царства — була Тмуторокань.

У степовій Україні (обабіч Дніпра) створили свій кочовий „пакс" іранські Скити. Це перший відомий в історії такий „пакс" (якщо не рахувати Гомерових кімерійців, про яких ми нічого докладніше не знаємо). Скитів — як провідників „пакс"-у замінили сармати, останніх аляни; всі вони були мовно іранцями. Після Готського „інтермеццо" володарями „пакс"-у ставали народи алтайської мовної групи: гуни, (псевдо-) авари, болгари, хазари, печеніги і врешті половці та татари.

У IX-X сторіччях із лісової смуги вздовж нових річних торговельних шляхів постала Руська Київська держава, що до XII ст. займала панівне становище теж у лісостеповій смузі, а теж і у деяких частинах чорноморсько-озівського побережжя.

Паралельно з нею співіснували на цілій південній половині сьогоднішньої української території степові кочові „пакс"-и — про що вже згадано попередньо — печенігів (до 1050 р.) і половців (від 1050 р.). Дослідження джерел, історії та взаємин між собою і сусідами всіх тих державних творів, осілих та кочових — це і єсть завдання історії України.

Що зв'язувало усі названі державні твори України, осілі і степові, було те, що всі вони були в основі патримоніяльного типу, то значить, що державна влада, економічні ресурси, торгівля, культура — все було монополією володаря (князя, каґана) та династії, і ними ж контрольованими. Тому, що джерело української християнської культури, Візантія, була теж патримоніяльною державою, у таких обставинах було неможливим у Київську добу витворити провідну верству — співучасника влади із володарем та політичну культуру еліт. Із вимертям династії, або наслідком мілітарної поразки, майже безслідно і без іреденти переставала існувати сама держава.

Станові концепції, база для повстання еліт, що могла зародитися у не-патримоніяльній католицькій Західній Европі поміж IX-XI сторіччями; почала доходити на Україну у другій половині XII ст. через суміжні католицькі країни — Угорщину (до 1387 р.) та Польщу (після 1387 р.). Продуктом тієї культурної інтеграції були — західньо-українська „гербова" шляхта (про неї нижче) та козацька майже станова держава XVII-XVIII ст. (своєрідна копія Польської Речи-Пополитої), унікальне явище у патримоніяльній православній Східній Европі. Тут можна додати, що друга тодішня держава України, Кримський Ханат, вироблював собі подібну структуру до Гетьманської держати Війська Запорозького. Цікаво, що рік 1783 — це дата кінця обох структур — козацької та кримської.

(Продовження буде)

СТАН УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ СПРАВИ

(Закінчення зі ст. 2-ої)

тивників ДЦентру УНР в екзилі викликає та обставина, що ДЦентр найшов спільну мову з будь-що-будь найсильнішою політичною організацією українців у вільному світі, з ОУНр, або, популярно, бандерівцями? Можна мати які завгодно застереження до політичної діяльности бандерівців, але в кожному разі не можна відмовити їм „права громадянства" серед українства в діяспорі.

Коли йдеться про українські політичні партії чи організації, то, на мою думку, їх роля полягає на мобілізації українства у вільному світі довкола української визвольної політики, довкола нашої остаточної мети: відновлення української держави, як також на вишукуванні найдоцільніших шляхів для реалізації цієї мети. Можуть бути серед них різні погляди і можуть існувати різні думки щодо методів нашої визвольної політики. Але не повинно бути ворожнечі і взаємного заперечення.

Також було б конче потрібним, щоб наші політичні середовища — без спогадів про минулі справжні чи уявні урази — визнавали Державний Центр УНР як символ нашої державности — чи вони належать чи ні до системи ДЦентру, тобто чи входять чи ні до УНРади. Хай би всі діяли так, як уважають за доцільне. Але в обличчі загальноукраїнських інтересів мусіли б припинити взаємну нетолеранцію і ворожнечу.

Було б дуже доцільним і побажаним, щоб усі самостійницькі українські політичні середовища відбували бодай від часу до часу спільні наради, у висліді чого могли б мати місце якісь спільні виступи в справах загальноукраїнських. А тих справ є дуже багато.

Деякі з наших партій живуть лише спогадами минулого і ніяк не можуть від нього відірватися. Це проявляється, напр., у безконечній критиці українських соціялістів у роках 1917/20. Я ніколи не був соціялістом, але вважаю, що ця критика в багатьох випадках несправедлива. Бож і Українська Центральна Рада і Трудовий Конгрес мали у своєму складі не менше 80 відсотків соціялістів, а проте — це власне ці українські вільні парляменти проголосили Акти 22 січня 1918 і 1919 років.

Ми не тому маємо ставитися негативно, починаючи з початку 1919 року, до Винниченка, як до політика, що він був соціялістом, а тому, що він пішов (чи пробував піти, бо з його заходів нічого не вийшло) на угоду з Москвою. І не тому осуджуємо діяльність боротьбістів, що вони були „ліві", а тому, що своєю угодою з КПбУ вони фактично допомогли московським большевикам загніздитися в Україні.

СКВУ являє з себе загальноукраїнську надбудову в діяспорі, маючи у своєму складі наші централі в різних країнах західнього світу. Роля СКВУ і поле його діяльности — це справи громадсько-суспільні. Одначе, зрозумілим є, що в багатьох випадках СКВУ може забирати голос і діяти також у площині політичній. В деяких випадках СКВУ може легше вив'язатися із завдань політичного характеру, як репрезентант громадян-українців чужих країн, ніж то міг би зробити український екзильний уряд, чи наші політичні партії. Просто тому, що ні екзильний уряд, ні українські політичні партії не мають офіційного визнання в країнах Заходу. Тут не може бути ані конкуренції, ані якихось фальшивих амбіцій. СКВУ мав би лише, коли йдеться про справи політичні, консультуватися й узгіднювати свою дію як з екзильним урядом, так і з партіями чи політичними організаціями. Якщо це буде, то настане гармонійна співпраця замість непорозумінь, які часом виникають. А СКВУ має бути цілком об'єктивним і ставитися з однаковою увагою до всіх складників українського політичного сектору.

Покищо ще не зовсім ясно, яку ролю серед української діяспори прагне відіграти Закордонне Представництво Української Гельсінкської Групи. Видавалось би, що його завданням мала б бути оборона ув'язнених чи переслідуваних українських діячів на батьківщині. В цій своїй ролі згадане Представництво мало б усі підстави тішитися підтримкою всіх українських політичних чи громадсько-суспільних установ і організацій української діяспори. Але якщо ЗП УГГ мало б забирати голос в справах української визвольної політики, то воно мало б консультуватися і рахуватися з давно існуючими на еміграції українськими політичними групами. Виступаючи на власну руку, а тим більше займаючи контроверсійну позицію, це Представництво може внести ще більше хаосу, ніж уже існує, в українську політичну думку діяспори. А з цього була б лише шкода, а не користь, для загальноукраїнської визвольної справи.

Можна було б говорити окремо про діяльність деяких українських політичних груп, як, напр., ЗП УГВР, гетьманці, СВУ тощо. Але я не збираюся бути „ментором" і встрявати в ті справи, які нас, діячів Державного Центру УНРеспубліки в екзилі, не торкаються. Я взявся за написання виложених тут міркувань з однією метою: звернення уваги на той факт, що, якщо вже в нас неможлива голосна і давня справа т. зв. повної консолідації українських політичних сил, — а ця справа в сучасний момент таки, справді, хіба неможлива, — то нам треба спробувати принаймні упорядкувати відносини поміж окремими політичними і громадсько-суспільними компонентами української діяспори на підставі доцільного розподілу функцій, які мав би виконувати кожний з цих компонентів. Упорядкування відносин мало б означати припинення ворожнечі, неперебірливої полеміки, узгіднювання різних справ.

Якщо б ми погодилися на тому поміж такими компонентами, як; Державний Центр Української Народної Республіки в екзилі з екзильним урядом і УНРадою; політичні організації чи партії; СКВУ з громадськими централями в поодиноких країнах Заходу; різні окремі українські установи, як, напр., ЗП УГВР, а в тому числі й ЗП Української Гельсінкської Групи з її специфічними завданнями оборони переслідуваних діячів на батьківщині — якби це можна було зреалізувати, — а в потребі цього немає чого сумніватися, — то це вже був би великий крок вперед.

Назовні наші завдання залишаються, властиво, незмінними, хоч міжнародний світ до нас не прислухається і переживає саме тепер тяжку кризу. Ми мали б далі всіма можливими засобами намагатися переконувати Захід, що він, нарешті, має реально і поважно протиставитися імперіялізмові Москви і підтримувати визвольні рухи поневолених Москвою народів, що лежить у власних інтересах Заходу. Ми мали б наші зусилля координувати з іншими поневоленими народами — неросійськими народами в СССР і т. зв. сателітними народами, як поляки, мадяри і т. д. Ці наші природні союзники — як на сьогодні, так, може, ще в більшій мірі в майбутньому після
вєтської імперії, що упорядкувало б раз-назавжди міждержавні відносини на европейському сході. А росіяни? Ну, що ж, можна говорити і з росіянами, якщо серед них є такі, що не прагнуть за всяку ціну затримати свою імперію...

Те, що я називаю упорядкуванням наших внутрішніх відносин, є вимогою дня з уваги на міжнародну кризу і все більше не покращення, а якраз навпаки — погіршення умов життя пд кожним оглядом в Україні. Але для впорядкування відносин нам потрібно встановити між нами принаймні ГРОМАДЯНСЬКИЙ МИР, себто припинити взаємну ворожнечу і неперебірливу полеміку. Якби такий громадянський мир був осягнутий, а за ним і впорядкування наших внутрішніх відносин, то згодом можна було б повернутися і до давньої справи — завершення консолідації.

35-ті Річні Загальні Збори СУБ у Великій Британії

У XXXV Річних Загальних Зборах СУБ, що відбулися у п'ятницю і суботу, 20-го і 21-го червня ц. р. у Лондоні, взяли участь 69 умандатованих делеґатів із 175 голосами, які заступали 5,250 повноправних членів Союзу. На ці збори прибули також і члени та члени-заступники Ради, Контрольної комісії та Мирового суду Союзу Українців у Великій Британії, члени СУБ як гості, а також представники українських організацій та установ у Великій Британії, як рівнож представник товариства „Українська Гімназія" з Мюнхену, Німеччина, які вітали РЗЗбори СУБ від тих організацій, установ та товариств, що їх вони репрезентували.

На цьогорічні Загальні збори наспіли привітальні письма і телеграми від Патріярха Йосифа, Архиєпископа Мстислава Митрополита Української Автокефальної Православної Церкви, Архиєпископа Андрея Української Греко-Православної Церкви в Канаді, Єпископа Ізидора Борецького, Єпископа Івана Прашка, Єпископа Володимира Маланчука, ЧНІ, Голови Проводу ОУН Ярослава Стецька, та від отців Української Автокефальної Православної Церкви та Помісної Української Католицької Церкви: — о. прот. Іван Водолазький, о. Григорій Лазієнко, о. Михайло Дяченко — УАПЦ, о. крил. Богдан Смик, о. крил. Михайло Ратушинський, о. крил. Ярема Гаврилюк, о. крил. Микола Матичак, о. д-р Степан Гарванко, о. Петро Стецюк — ПУКЦерква, Президії СКВУ, СУВФ, КОУГЦУ, КУК, й інші українські організації та установи.

Молитву на початку загальних зборів провели о. протопресвітер Сильвестер Богатирець — голова Генерального Церковного Управління УАПЦ та о. Євген Гарабач — ПУКЦ. Загальні збори вшанували мовчанкою пам'ять усіх померших членів СУБ в 1979 році та українців що їхня смерть була зареєстрована в Централі СУБ.

Загальними зборами керувала обрана одноголосним рішенням президія в складі: дир. Юліян Заблоцький — предсідник, Володимир Лесюк — заступник предсідника, Микола Яцків і Нестор Гайдамаха — секретарі. В почесній президії засідали о. протопросвітер Сильвестер Богатирець, о. Євген Гарабач, о. митр. прот. Михайло Галиця (чергового дня) Андріян Єнкала — СУСТЕ і КОДУС, Сарсель-Франція, Петро Мозолюк — „Українська Гімназія" Мюнхен, Німеччина, та представники установ, організацій та товариств у Великій Британії.

Під час Загальних зборів працювали окремі комісії, що їх покликали на самому початку Загальні збори, а саме: Верифікаційно-виборча: голова — Михайло Лучка, члени — Іван Семків, Петро Малицький, Тома Ґнип і Петро Гусак; Фінансово-бюджетова: голова — дир. Іван Скальський, члени — дир. Петро Мартинюк, Дмитро Чиж, Володимир Гарфанюк і Микола Паска; Резолюційна: голова — Михайло Гринюк, члени — Богдан Марченко, Леся Марків, Антін Тисячний і Павло Рафалюк. Комісія для прочитання протоколу із минулорічних Загальних зборів була обрана в складі: голова — Василь Деба, члени — Василь Семак та Степан Ришкович.

Звіт із загальної діяльности СУБ предклав Загальним зборам голова СУБ ред. Ілля Дмитрів; Фінансовий, звіт авдиторів та прибутки й видатки за перших п'ять місяців із поясненнями склав секретар СУБ і діловий директор ГУ Іван Равлюк. Від Мирового суду СУБ звітував член Мирового суду радник Степан Терлецький; Звіт Контрольної комісії подав голова Контрольної комісії проф. Петро Цимбалістий, аналізуючи поодинокі фонди та висловлюючи пропозиції відносно способу звітування фінансового та впорядкування обліку.

У дискувії над звітами забирали слово 11 осіб, які відмічували працю Керівних Органів, Головної Управи, вказували на недотягнення, а також звертали увагу відносно покращання діяльности, зв'язку та полагоджування біжучих справ. Після прийняття та затвердження звітів і уділення абсолюторії уступаючим Керівним Органам СУБ, голова Статутової комісії, що її покликала була раніше Рада СУБ, та яка зробила офіційну пропозицію, щоби змінити окремі точки, а також додати нові, ред. Ілля Дмитрів пояснив зміни та доповнення до Статуту, який, після кількох запитів, вияснень та виступів. Загальні збори СУБ приняли кваліфікованою більшістю голосів.

Доповідь на тему: „Погляди і міркування у 35-ліття СУБ", присвячену аналізі теперішнього стану та завдань СУБ в майбутньому, виголосив інж. Микола Щупляк. Доповідь буде друкована в часописі „Українська Думка", а також і появиться окремою відбиткою.

Головою Союзу Українців у Великій Британії одноголосно обрано редактора Іллю Дмитрова.

Загальні збори вибрали Раду СУБ в такому складі: о. протопросвітер Сильвестер Богатирець, о. крилошанин Микола Матичак, майор Іван Горобець, Ярослав Деременда, дир. Юліян Заблоцький, інж. Степан Кіндій, Володимир Лесюк, д-р Любомир Мазур, Олександра Марків, дир. Петро Мартинюк, Богдан Марченко, пор. Богдан Микитин, інж. Василь Олеськів, Анастасія Остап'юк, дир. Іван Равлюк, Павло Рафалюк, дир. Іван Скальський, Антін Тисячний, Іван Федечко, інж Микла Щупляк; члени-заступники Ради (в черговості заступництва): мґр. Роман Кравець, Ярослав Рутковський, Анна Стриганин, Іван Головецький і Роман Пасівка.

До Контрольної комісії Загальні збори обрали: проф. Петро Цимбалістий — голова, Михайло Білан і Степан Шмондрак — члени, інж. Володимир Ґуґлевич, Володимир Янківський і Богдан Рогач — члени-заступники.

До Мирового суду обрано: редактор Іван Крушельницький — голова, радник Степан Терлецький і Петро Дюк — члени, Михайло Миколишин, Василь Медицький і Мирон Бучок — члени-заступники.

На пропозицію Бюджетової комісії, Загальні збори схвалили висоту членської вкладки в таких сумах, як це було принято на минулорічних Загальних зборах СУБ, а також із деякими поправками приняли й затвердили бюджет СУБ на 1980 рік, враховуючи різні заплянoвані перебудови та покращання приміщень, як рівнож беручи до уваги біжучі видатки. Загальна сума по стороні прибутків 988,870, а видатки касові в сумі 1,423,805 фунтів, із чого виходить, що фінансування деяких проєктів мусить відбутися за рахунок попередніх резерв та позичок, а в першу чергу внутрішньої позички Відділів СУБ та членства.

Після деяких уточнень, принято резолюції, які мали б лягти в основу біжучої та майбутньої діяльности СУБ.

Після Загальних зборів відбулося перше засідання Ради СУБ, біжучої каденції, на якому Рада СУБ покликала Президію Ради в такому складі: ред. Ілля Дмитрів — голова, Ярослав Деременда 1-ий заступник голови, інж. Микола Щупляк — 2-ний заступник голови, дир. Іван Равлюк — секретар Ради, секретар Союзу і діловий директор ГУ СУБ, інж. Василь Олеськів, дир. Юліян Заблоцький, інж. Степан Кіндій, Володимир Лесюк і дир. Петро Мартинюк — члени Президії Ради СУБ.

Президія Ради СУБ

На призьбі

(Закінчення зі ст. 2-ої)

— Прошу пані, той як до вас заговорить, то вам вуха в'янули! Небіжчик, як знаєте, не добирав слів у розговірній речі, і не церемонився, а називав кожну частину організму по-народному...

— Так, прошу пані, але був людиною доброго серця і старався допомогти вам, як умів... А що бракувало йому курсів українознавства, то я йому це прощаю..

У цьому місці звичайно включаються в розмову пані з Пассейку та з Ірвінґтону, ці, що не можуть нахвалитися, які в них учені діти і на яких високих посадах працюють, а внуки їхні, то вже цілком геніяльні, та й годі! До речі тема дітей і внуків тримає на призьбах пальму першенства навіть перед хворобами й операціями! В цьому департаменті грають першу скрипку наші дорогі тьоті, бабуні, як також деякі заслужені тещі — за що їм хай буде честь і слава!

Ікер

Уряд ЗСА...

(Закінгення зі стор. 1)

Совєтсько-американські відносини в роках 1945-1955 позначилися т. зв. холодною війною, під час якої Совєтський Союз старався ширити свої впливи і контролю поза своїми кордонами тоді, коли Америка змагала встановити стабільність. Коли б Америка не оборонила Берліну, Західня Европа була б вже в руках совєтів. Це саме з Японією і Південною Кореєю, де американська постава допомогла створити політично-економічну стабільність, доказом якої є сила цих обидвох країн.

Одначе, останні 25 років позначилися безнастанними кризами, не зважаючи на політику детанту. А початки 80-их років цього століття стають далеко більш небезпечними, як будь-коли від закінчення В'єтнамської війни. Совєтська присутність в Афганістані загрожує Пакистанові, і совєтські махінації, через В'єтнам і Камбоджу, ставлять в небезпеку протоки Маляки та загрожують перерванням морських комунікаційних шляхів з рештою світу. Мадридська конференція — це перегляд виконання Гельсінкських угод, і вона є одним із засобів для будування стабільности у світі.

Виступ президента Картера

У своїй промові президент Картер сильно підчеркнув значення Гельсінкських угод, як засобу осягнення миру й стабільности у світі.

Від початку його адміністрації, твердив президент Картер, американський Уряд прийняв оборону прав людини за одну з основних цілей американської закордонної політики.

„Одначе поведінка Совєтського Союзу особливо знеславила принцип Гельсінкських угод так у його границях, як теж поза ними. Внутрі совєтські власті збільшили репресії проти вольностей, які вони зобов'язалися поширювати."

Згадуючи виселення проф. А. Сахарова з Москви, президент Картер сказав, що більше як „40 геройських чоловіків і жінок є зараз у в'язницях чи в таборах примусової праці за те, що вони старалися дбати про те, щоб совєтський уряд придержувався постанов Гельсінкських умов..."

Він закінчив свій виступ ствердженням, що американська делеґація на Мадридській конференції буде діяти рішучо та з переконанням в доцільності Гельсінкських домовлень, як одного із засобів для встановлення миру й стабільности у світі.

В конференції взяло участь 27 українців і українок, які працюють у різних організаціях і комітетах в обороні прав людини в Україні й у інших країнах.

ВИКОНУВАННЯ РАНШОГО РІШЕННЯ про створення стратегічних резерв пального натрапляло на різні труднощі, як нестача відповідних резерв на нафтовому ринку, занадто високі ціни, а крім цього головний доставець ропи до ЗСА, Савдійська Арабія, протестувала проти таких резерв, побоюючись, що їх колись уряд ЗСА зможе використати з метою знизити ціну на ропу на світових ринках. Загострення міжнародного положення з одного боку, а з другого наявність збільшених запасів нафти на світових ринках уможливило ЗСА розпочати знов поповнювання стратегічних резерв. Президент Картер приготовляє плян, який незабаром буде поданий до відома, яким він уможливить пересунення обслуги внутрішнього американського запотребування в такий спосіб, щоб облегчити поповнювання резерв.

ПРОЄКТ ЗАКОНУ ПРЕЗИДЕНТА КАРТЕРА про раціонування бензини, який уможливлював би у випадку кризи унормувати постачання, постепенно проходить через конґресові установи. Проти цього закону є застереження з різних боків, як від продуцентів, великих нафтових спілок, так і від різних суспільних організацій. Одначе його потреба така очевидна, що законодавці країни ступнево переборюють увесь спротив і зближаються до остаточного голосування. В Сенаті загальна постава до проєкту закону значно прихильніша як у Палаті Репрезентантів, і тому акції в Конґресі мають більший вплив на дальший розвиток тієї справи. 22-го липня Комісія торгівлі більшістю 22 до 20 голосів відкинула намагання припинити взагалі розгляд тієї справи. Згідно з тим проєктом Президент може наказати впровадження раціонування, якщо на нафтовому ринку витвориться нестача на 20 або більше відсотків. Тоді кожний водій автомобіля отримав би пересічно 42 ґальони бензини на місяць.

ВІД ДОВШОГО ЧАСУ великі промислові й торговельні підприємства, які постачають м'ясні вироби на американський ринок, заповідали значне підвищення цін на ті вироби під кінець цього року, а особливо слідуючого року у зв'язку зі спадом числа викормлюваної худоби. Не чекаючи на майбутній недобір, чи тільки зниження постачання, біржа вже тепер виявила звишкову тентенцію, а ще більше зросли ціни на так звані „майбутні контракти". Департамент сільського господарства ЗСА, який веде постійний облік стану худоби й видає періодичні статистичні зведення, опублікував тепер нове статистичне зведення. Зведення це заскочило заінтересованих і взагалі загал консументів тим, що воно радикально заперечило попередні дані поширювані м'ясною індустрією. А саме — стан худоби не змалів, а зріс, в деякому відношенні, наприклад, число новонароджених телят зросло навіть значно, бо аж на дев'ять відсотків.

Вісті з Трентону, Н. Дж.

Авторський вечір Яра Славутича — відбувся в Трентоні, в середу, 21-го травня. На цьому вечорі, що його влаштував місцевий Осередок Праці Уладу Пластунів Сеніорів разом з дирекцією Школи Українознавства, було приявних 50 осіб. У програмі зустрічі з відомим поетом, письменником і професором славістики в Едмонтонському університеті в Канаді, д-ром Яром Славутичем були: доповідь про його літературну творчість, що її солідно опрацювала і з патосом прочитала директор школи д-р Лариса Залеська-Онишкевич, вірш Яра Славутича "Правдоносці" — читала учениця 10-ої кляси Оксана Кушнірчук. Сам автор прочитав уривки з нової поеми про "Голод в Україні 1933 року", подаючи при цьому свої коментарі й пояснення. Вечір вів пл. сен. (Лісовий Чорт) Іван Р. Костюк. Чистий дохід з цієї імпрези передано на потреби школи.

* * *

Міжнародний фестиваль — відбувся в Трентоні в суботу й неділю, 7-го й 8-го червня, при великому числі учасників і сприяючій весняній погоді. Подібно як і в минулому році, коли Трентон, столиця стейту Ню Джерзі, відзначував своє 300-річчя, так і в цьому році у фестивалі поруч поляків, мадярів, словаків, німців, італійців, англійців, ірляндців, жидів, порторіканців і негрів — активну участь брали й українці.

Трентонські організації: два Відділи СУА, Відділи ООЧСУ-ОЖ, церковні сестриства при трьох трентонських українських церквах, нарівні з членами Пласту, СУМА, ОДУМ, під загальним проводом відділу УККА чимало вклали часу і труду в підготування українських станків, мистецької виставки. Були тут виступи танцювального ансамблю сумівської молоді з Філядельфії, показ української ноші, кераміки, великодні писанки, включно з великих розмірів писанкою, що була справжнім козирем виставки, та різноманітними українськими стравами.

Праця організаторів і членів ділового комітету оплатилася: організації й церковні сестриства поповнили свої каси деякою "копійкою"; між окремими національними групами розпочалися й затіснилися дружні добросусідські стосунки, а українській справі придбано чимало користи й добра, про що перед фестивалем, під час його й потім широко писала місцева американська преса, вихваляючи українців на всі лади й ставлячи їх за приклад іншим національним групам. Українська група здобула перші нагороди за харчі й українські національні одяги, які мали на собі молоді і старші, активні і пасивні учасники фестивалю.

Вже від сьогодні українці Трентону підготовляються до чергового фестивалю, що має відбутися на весну 1981 року на цьому самому місці.

* * *

Шкільний рік у трьох трентонських парафіяльних школах — у школі при церкві Св. Свм. Йосафата (директор — о. Ярослав Федик), при церкві Св. Юрія Переможця в Трентоні-Ярдвіл (директор — о. Микола Галета) і при церкві Пресвятої Трійці (директор — о. Богдан Желехівський) і в Школі українознавства (вищі кляси) ім. Ігоря Калинця (директор д-р — Лариса Залеська-Онишкевич), закінчився в суботу, 14-го червня Богослуженнями у церквах, роздачею шкільних свідоцтв і пописами шкільної молоді.

Учні роз'їхалися на пластові, сумівські й одумівські табори, старші "пораються біля хати"; інші — працюють — на різних працях, заробляють собі на дальшу університетську науку і... на власні автомобілі й мотоциклі. Ті, що побували на таких закінченнях, могли були почути багато, на жаль, англійську мову, коштом нашої рідної солов'їної мови, яка все ще не завжди знаходить доступ до молодих умів і сердець байдуже якої — католицької чи православної, пластової, сумівської чи одумівської — молоді.

* * *

Іспит зрілости — матура в трентонській Школі українознавства ім. Ігоря Калинця був проведений у суботу, 28-го червня. До іспиту зголосилося шість учнів на дев'ять випускників 12-ої кляси. Іспит здали: Лідія Ганінчак — на відмінно; Марта Сеник і Юрій Мізюк — з дуже добрим вислідом, та Микола Веремієнко і Володимир Кушнірчук — з добрим вислідом. Від Шкільної Ради УККА інспектором при іспитах був д-р Іван Куйдич.

Учителями школи впродовж шкільного року були: д-р Лариса Залеська-Онишкевич, Галина В. Костюк, д-р Богдан Корчмарик, д-р Омелян Грималяк, Орест Копаниця й Боян Онишкевич. В навчанні інколи допомагали: мґр Дарія Кузик, студентка Катя Великорідько і Дора Винницька. Через мале зацікавленя батьків і шкільної молоді школою (в поточному шкільному році було всього-навсього 27 учнів на приблизно 50 потенційних кандидатів з-посеред місцевих й довколишніх хлопців і дівчат українського роду) у навчальному році 1980/81 доведеться деякі кляси зліквідувати, що в майбутньому може довести й до самоліквідації школи.

Ця байдужість батьків до українських шкіл, а в слід за цим мале або й ніяке заінтересування рідними школами і серед молоді — це загроза для майбутнього збереження нашої молоді. Відсутність фахових педагогів — учителів (старші відходять у стан спочинку, а молодших нема) — це друга загроза для українських шкіл. Якщо на цьому відтинку Шкільна Рада УККА, батьки української молоді й усе свідоме громадянство не зроблять драстичних поправок — за декілька років ситуація буде катастрофальна.

* * *

Боян Онишкевич — молодший син подружжя д-р Лариси Залеської й інж. Любомира Онишкевичів (старший син Всеволод студіює на Принстонському університеті, дочка Лада — учениця Школи українознавства ім. Ігоря Калиниця в Трентоні) одержав стипендію Фундації Українського Вільного Університету ім. сл. п. проф. д-ра Костя Кисілевського і виїхав на Педагогічний курс УВУ, що відбувається у Мюнхені від 28-го липня до 22-го серпня ц.р. Боян, як прикладний пластун, пластовий виховник і допоміжний учитель тут, у Школі українознавства, бажає присвятити себе педагогічній професії, яку він собі вибрав, йдучи слідами своїх батьків і дідів: сл. п. проф. Тадея Залеського й Марії Залеської.

* * *

Богдан Возняк — син подружжя Катерини й Петра Возняків, прикладних трентонських громадян і сумівських діячів, учень Школи українознавства ім. Ігоря Калинця й член осередку СУМА ім. полк. Євгена Коновальця, як визначний учень американської школи одержав грошову нагороду й вирізнення від Американської армії за свою працю питання "Ґлейзерової енерґетики".

* * *

Осип Гуменюк — довголітній мешканець Трентону й Черча — селища в Крімрідж, Н. Дж., помер на 79 році життя в понеділок, 14-го липня. Він був українським патріотом-громадянином, прикладним членом парафії Св. Свм. Йосафата, в якій довгі роки виконував функції допоміжного дяка й паламаря. Перебуваючи у власній садибі в Черчі-селищі, яке в 1951 році оснували бл. п. інж. Степан Бованко, інж. Дмитро Кузик і мґр. Володимир Мриглоцький, власним коштом О.Гуменюк побудував там церковцю, яка сьогодні є дочерною церквою парафії Св. Йосафата в Трентоні. Був одним із перших уділовців корпорації "Черче" і членом дирекції. Похорони відбулися у п'ятницю, 18-го липня, на місцевому цвинтарі Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії.

/юко/

Весілля-концерт у Парижі

Поміж постійною працею в опері міста Мец та гостинними виступами в операх Кан чи Кретей Уляна Чайківська знайшла вільний день, щоб повінчатися, цим разом у церкві, з відомим архітектом Данилом Обуї, що задля неї вивчив українську мову. Обидвоє молоді настільки відомі, що у вінчанні 21-го червня в соборі св. Володимира взяв участь „весь Париж" (за французьким висловом).

Приятелі Уляни з кабаретів, з театру оперети Шатлє, де вона співала у двох оперетах, та теперішні її партнери з Мецу, де вона співає арію Констанци в опері „Виведення з сераю" Моцарта, перемішалися з поважними особами з лікарського світу, бо батько Данила лікар-радіолог, та товаришами-інженерами і студентами Академії мистецтв, яку теж закінчив молодий. Гості заповнили по вінця українську церкву й з цікавістю розглядали іконостас Омеляна Мазурика.

Службу Божу правив французький священик у латинському обряді, а для проповіді вибрав тему, як висловився, „на інтенцію української страдальної Церкви" про те, що „не буде ні пана, ні раба", та що „переможе любов, а не чужа влада", як записано у св. Письмі, бо коли всім здавалося, що Христос програв, то Він якраз виграв, бо „перемогла Його ідея любови".

Під час Служби Божої вже почалися виступи прекрасних співаків: на початку Одарка Мазурик здивувала присутніх чудовим українським „Богородице-Діво" Гнатишина; під час св. Причастя ліричне сопрано з Шатлє, Кароль, відспівала „Алілуя"; гітарист з кабарету заграв короткий твір Баха; а на кінець інша співачка виконала на фісгармонії „Пісню без слів" Франсіса Пуленка.

Обряд вінчання відправив о. митрат Михайло Василик українською мовою і в нашому обряді із „уведенням" молодих - Уляни у кремовій з вишивками сукні за зразком королеви Франції Анни Ярославни, пошитій театральною кравчинею, та Данила у такому ж кремовому вбрані. Їх привітав хор під управою Віри Дратвінської, що знову таки „вхопило за серце" французів, чутливих до нашого співу.

„Апостола" читав свояк молодої Теодор Пастернак, а в проповіді священик поклав наголос на людське щастя, бож „чоловік має ущасливити жінку,а вона його" та „більше щастя давати, як приймати".

Після чудового виконання хором нашого „Отче-нашу", партнер Уляни з Мецу, тенор, проспівав „Аве Марія" Ґуно. Чудовим завершенням обряду було трикратне „Многая літа" у виконанні нашого гарного хору, спів якого „хотілося оплескувати, не зважаючи на церкву" — казали потім французи.

Після виходу з церкви молодих зустріла несподіванка: на протилежному хіднику Сен-Жерменського бульвару уставилася трубна оркестра студентів Академії мистецтв і заграла їм тріюмфальні фанфари, а далі перейшла на вальса; тож молода пара вийшла на середину вулиці й почала танцювати, а всі прохожі й проїжджі авта уставилися шпаліром і розглядали вродливу пару молодих.

Учасники вінчання подалися до підпаризького села, в якому старовинний манастир і церкву перероблено на залю весільних прийнять й якого копули дуже гармонізували з княжою туалетою Уляни.

Багатий буфет на столах сходив на задній плян, бо учасники мали кращий пир: на великій естраді мінялися раз-у-раз три оркестри й багато солістів, з яких кожний співав, чи грав, чи навіть танцював, — кавказець, наприклад, відтанцював „танок з вогнем і ножами" й його назвали „афганцем" — свої найкращі арії для Уляни й Данила.

Одарка Мазурик заспівала Улянину „Циганочку" до музики Мар'яна Кузана й нагадала французам українську пісню, яку вони бажали б слухати, й жалували, що не було тут нашого хору.

Софія Наумович

АВТОМОБІЛЬНА КОМПАНІЯ ФОРДА У ДЕТРОЙТІ спублікувала цифру своїх втрат за другий квартал цього року. Є це остаточна цифра, в якій узглядено всі зміни, що мали місце в останніх днях означеного періоду. Є це 467,9 мільйона долярів. Таким чином тепер є вже відомі втрати всіх американських автомобільних компаній за другий квартал цього року. Разом це робить півтора більйона долярів. Дотепер компанія Форда без труду покривала свої втрати в Америці великими зисками, які вона отримувала від своїх філій за кордоном. Одначе, тепер падуть також прибутки закордонних фабрик. Коли б не ті прибутки з-за кордону, то квартальна втрата компанії Форда за останній квартал була б найбільшою в історії американського промислу, бо було б це 735 мільйонів долярів. А найвищою дотепер втратою в промислі за один квартал була втрата Юнайтед Стейтс Стіл Корп. за останній квартал минулого року в сумі 561,7 мільйона дол.

ДО ІНІЦІЯТИВИ СЕМИ ЧЛЕНІВ КОНҐРЕСУ ЗСА Демократичної партії, щоб цьогорічну конвенцію, яка буде іменувати кандидата на Президента і його заступника, проголосити „відкриток", а тим самим звільнити делеґатів з правиборчих зобов'язань, прилучилася і пані Грассо, губернатор стейту Коннектикат. Після того, як губернатори стейтів Ню Йорку і Колорадо зголосили своє приступлення до тієї групи, є це вже третій губернатор, що виступив одверто проти номінації президента Картера. Пані Грассо запропонувала, щоб звернутися до президента Картера з проханням добровільно звільнити делеґатів з їхніх зобов'язань.